

Dr. sc. Ladislav Bognar, pedagog

Kratka povijest pedagoške lakrdije

U posljednje vrijeme pitanje promjena u školskom sustavu Hrvatske dovedeno je do usijanja. To je jedna od top tema u medijima, predmet političke trgovine i opstanka vlade, a problem se počeo prelijevati i na ulice pa su do sada održana i dva prosvjeda u nekoliko gradova. Tako je jedan u suštini pedagoški problem postao jedno od prioritarnih nacionalnih pitanja. Cijela ova halabuka koja je nastala nije nešto što stvara povoljne prilike za neke kvalitetne promjene i malo je vjerojatno da će se one u tim okolnostima uopće moći dogoditi. Ipak činjenica da je odgojno-obrazovna problematika došla u žižu interesa javnosti pruža mogućnost da se razjasne sporna pitanja.

Osnovni krivci za ovakvo stanje su pedagogi koji su uglavnom vlastitom zaslugom potisnuti na marginu događanja osim pojedinaca koji se nekompetentnim političarima nude kao smokvin list. Naravno promjene u školstvu su kompleksne i potreban je interdisciplinarni pristup, ali pedagoške promjene se ne mogu voditi bez vodeće uloge pedagoga. Problemima odgoja i obrazovanja bave se i filozofija, i psihologija, i sociologija, pa i ekonomija i druge znanosti, ali to nije osnovna tema njihovog znanstvenog opusa, a jedina znanost koja se bavi isključivo odgojem i obrazovanjem je pedagogija. Hrvatska pedagogija ima dugu tradiciju i dala je niz znanstvenika čije djelovanje je utkano u procese razvoja hrvatskog školstva pa je već i zbog toga nerazumno da se ne uvažava na području za koje je kompetentna. Osim toga hrvatski pedagogi su se izborili da pedagogi kao stručni suradnici budu prisutni u svim odgojno-obrazovnim institucijama od vrtića do srednjih škola što svakako predstavlja značajan potencijal u daljnjem razvoju našeg školstva.

No unatoč tome promjenama u našeg odgojno-obrazovnom sustavu uglavnom se bave nekompetentni pojedinci koji dolaze sa sveučilišta. Iako nam je to najlošiji dio sustava, sjetimo se samo sudskih procesa o prodajama diploma, korupcije oko ispita, seksualnog iskorištavanja studentica, a nitko se od njih ne želi baviti visokim školstvom nego bi svi reformirali školu. U cijelom odgojno-obrazovnom sustavu najslabije pedagoško obrazovanje imaju upravo sveučilišni profesori. Oni uglavnom drže svoja podgrijana predavanja kako su to vidjeli od svojih profesora pa mnogi ni ne znaju da postoji pedagogija i u okviru nje teorija škole i teorija nastave (didaktika). Posljednjih godina u tom pogledu se počelo provoditi neko brzopotezno pedagoško osposobljavanje docenata, ali iz iskustva mogu reći da se to radi loše i neprimjereno, te uz velike otpore samih docenata.

Kad je 2000. za ministra došao pedagog dr. sc. Vladimir Strugar to je bila kompetentna osoba za ovu funkciju i on je u tih nekoliko godina započeo niz važnih procesa na decentralizaciji odgojno-obrazovnog sustava, a okupio je i respektabilnu grupu eksperata koji su izradili „Konceptiju promjena odgojno-obrazovnog sustava u Republici Hrvatskoj“. Recenziju ovog dokumenta radili su naš istaknuti pedagog dr. sc. Vladimir Mužić, te slovenski filozof dr. sc. Pavel Zgaga. To je solidan dokument koji zahvaća cijeli sustav od predškolskog do visokoškolskog s naglaskom na cjeloživotno obrazovanje, a daje se i osvrt na iskustva drugih zemalja Europe. Kad je to trebalo realizirati onda je došlo do promjene vlasti, a u nas to znači cijeli prevrat jer novi ministar smatra da se vrijeme od sada računa po njemu i da ništa prije nije postojalo. Novi ministar je bio liječnik (!) koji se bavi forenzikom i on je ničim izazvan proglasio Hrvatsku zemljom znanja, što je bilo za očekivati jer dolazi iz stranke koja ima slogan „Zna se“. Budući da mu je dijete išlo tada u osnovnu školu on je odlučio da tu treba ići s promjenama i načiniti kataloge znanja. Kao operativac za taj posao ponudio mu se jedan akademik, koji se inače bavi teorijom kaosa. Uskoro su se zapleli u tom katalogu znanja pa su morali zvati

pojedine metodičare, a ovi su im vjerujem rekli da se u školi ne stječe samo znanje pa su onda to nazvali HNOS budući da ne znaju pedagošku terminologiju, a zapravo se radilo o nastavnom planu i programu. Hrvatsko pedagoško društvo tada je reagiralo (ali kasno) znanstvenim skupom o kurikulumu dajući tako do znanja nadobudnim reformatorima da u pedagogiji postoji nešto što se zove kurikulum. Rezultat toga je bio rad na Nacionalnom okvirnom kurikulumu u kojem se više famozni HNOS uopće ne spominje.

Sad se opet redaju ministri različitih zanimanja. Poslije liječnika forenzičara dolazi veterinar, pa ponovno liječnik, pa inženjer elektrotehnike i računarstva, te inženjer biokemije, filozof i matematičar. No svi oni nastavljaju istu praksu: ono prije njih ne postoji i sve počinje iz početka. Tako SDP angažira profesora srednjovjekovne povijesti da radi Strategiju obrazovanja, znanosti i tehnologije iako već postoji „Konceptija promjena odgojno-obrazovnog sustava“ koju je radila upravo SDP-eova koalicija. Na osnovi te nove strategije kreće se u tzv „cjelovitu kurikulumnu reformu“ odnosno rade se predmetni kurikulumi kao da ništa prije nije napravljeno. Kad je za ministra došao onaj s razbarušenom kosom, dok se njegov premijer obraćao građevinama, on je objavio vrlo jasan program – zaustaviti kurikulumnu reformu. Onda su uslijedila neka reteriranja, jer kao nije to trebalo baš tako otvoreno reći, ali cijeli proces je zaustavljen. O tempora, o mores! rekao bi Ciceron.

U svakoj normalnoj zemlji postoji strategija na osnovi koje se radi okvirni kurikulum i na osnovi njega predmetni kurikulumi ili programi. Mi imamo HNOS, koji je sad preimenovan u Nastavni plan i program, imamo Nacionalni okvirni kurikulum koji s tim planom i programom nema veze i Strategiju koja nema veze s Nacionalnim okvirnim kurikulumom i priča se nastavlja. Zanimljivo je da su od ove nove kurikularne reforme ista očekivanja kao što su bila i od HNOS-a, a koja se očito nisu ostvarila. Za HNOS je utrošeno 1.257.827.864,00 kn, (!?) (<http://www.revizija.hr/izvjesca/2011-rr-2011/06-projekti/710-projekt-razvoja-sustava-odgoja-i-obrazovanja.pdf>) Dio tih sredstava je kredit Svjetske banke koji se još otplaćuje s 5,9% kamata. Što bi se za te novce (milijardu i dvjesto pedeset sedam milijuna) sve moglo napraviti u odgoju i obrazovanju koje grca u financijskim problemima, a toliki novci su bačeni u vjetar. Isto će se vjerojatno dogoditi i s aktualnom reformom koja počiva na istim polazištima. Naivno se misli da se promjenom kurikulumu može mijenjati škola. Doduše autori kurikularne reforme u tri godine su potrošili 5.638.329,19 kn (https://mzo.hr/sites/default/files/migrated/izvjesce_puroo.pdf) i ako tako nastave teško će dostići rastrošnost HNOS-ovaca.

Problem je što se tom inače stručnom problematikom bave ljudi koji se tim inače nisu bavili i nakon što se slegne sva ta vika i galama i potroše veliki novci vidimo da se ništa nije dogodilo, da svi ti problemi o kojima se govorilo na početku i dalje postoje. U osnovi svega leži pitanje – Da li su promjene u sustavu odgoja i obrazovanja političko ili stručno pedagoško pitanje?